281. sz. Budapest, Szombat, deczember 6. 1873. 9. évfolyam.

Szerkesztési iroda:
Barátok-tere, Athenaeum-épület.
A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez intézendő.
Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.
Kézi-atok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Barátok-tere, Athenaeum-épület.
A lap anyagi részét illető közlemények (előfizetés, pénz, kiadás körüli panaszok, hirdetmények) a kiadó-hivatalhoz intézendők.

PESTI NAPLÓ

REGGELI KIADÁS.

Előfizetési feltételek:
Postán küldve, vagy Budapesten házhoz hordva reggeli és esti kiadás együtt:
3 hónapra . . . 6 frt — kr.
6 hónapra . . . 12 » — »
Az esti kiadás postai különküldéséért felülfizetés évnegyedenként 1 forint.
Az előfizetés az év folytán minden hónapban megkezdhető, de ennek bármely napján történik is, mindenkor a hó első napjától számittatik.

Hirdetések
szintugy mint előfizetések a KIADÓ-HIVATALBA, Barátok-tere, Athenaeum-épült küldendők.

Előfizetés a „PESTI NAPLÓ“-ra.

Előfizetési árak:
Egész évre . . 24 frt.
Félévre . . . 12 „
Negyedévre . . 6 „

Az előfizetés [Pestre, a „Pesti Napló“ kiadó-hivatalának (ferencziek tere, Athenaeum épület) küldendő.

A „P. Napló“ szerkesztő- és kiadó-hivatala.

Budapest, decz. 5.

Déli és keleti szomszédaink, a szerbek és a rumének a mult hó utolsó napjaiban fogtak ismét a törvényhozási munkálatokhoz, s mindkét souzerain államból előttünk fekszik a kamarákat megnyitó fejedelmi trónbeszéd szövege.

A trónbeszédekben az ország időnkénti bel- és külpolitikája tükröződvén le, nem érdektelen ez időszerinti állapotaival foglalkoznunk azon két államnak, melyek a szomszédságon kivül egyéb tekintetben is mindenkor megérdemlik, hogy éber figyelmet forditsunk rájok.

Mindkét alsó-dunai fejedelemség első pillanatra is kedvező benyomást gyakorol a politikai világra, jelenleg azon szokatlan állandóság által, mely darab idő óta azokban a kormányt s a bel és külviszonyokat jellemzi. Ruménország egyike volt csak nemrég azon államoknak, melyekben a miniszterválság napirenden állott; ez épen azt mutatta volt, hogy a nép még kevéssé van megérve azon alkotmányi intézményekre, melyek közt mozogni hivatva van; a céltudatosság biányzott a pártoknál és az egyéneknél, a kalandszerü kedvező fogadtatásra talált, a nyugodt, lassu munkálkodás nem birt hitellel.

Ma azonban, mikor az ország egy mérsékelt kormány állandóságának örvend, mutatkozik már, hogy az intézmények szintugy gyakorolnak érlelő befolyást egy népre, mint a nép maga viszont az intézményekre.

Más tekintet alá esik Szerbia. Itt az alkotmányi intézmények soha sem is birtak tulfeszitett szabadelvü jelleggel. A kis ország intéző férfiai megértették, hogy egy, csak lenni készülő állam és egy fejletlen kis nép nem mozoghat kellőleg oly bő alkotmányi szabadság köntösében, a milyenek más viszonyok és föltételek közt élő nemzetekre vannak szabva. Szerbországban tehát gyakori kormányválság, pártok hullámzása az egyszerü formákban mozgó alkotmányosság közt nem is volt lehetséges. Hiányzott azonban itt is, főleg Mihály fejedelem meggyilkoltatása óta, a külviszonyokban való biztosság és egyenesség. Oroszországgal rokonszenvezve, monarchiánkat ok nélkül gyanusitva, Törökországgal minden pillanatban szakitni készen: az ifju állam csak komoly bonyodalmakra nyujtott kilátást.

Alig vette azonban kezébe a fiatal uralkodó a kormányt, ez a kedvezőtlen kimenettel fenyegető politika véget ért; az osztrák-magyar állammal helyre állt a barátság, s a török souzerain hatalomhoz való viszonyok a rendes kerékvágásba tértek vissza. Ez eszélyes politikának kinyomata a skupstinát megnyitó trónbeszéd.

Két főelem vonja ezen trónbeszédben kiválólag magára a figyelmet, t. i. a külügyi viszonyokra való visszatekintés, és a nemzetgazdasági teendők fölsorolása. Mindkettő közelről érint bennünket. Kifejezést ad az uralkodó mindenek előtt azon kitüntető fogadtatás fölötti örömének, melyben az osztrák császár és magyar király udvaránál részesült, s ezt »a szerb nemzet iránti barátság és becsülés ujabb bizonyságának“ tekinti. Mind ezen nyilatkozat, mind pedig az, melyben kijelenti, hogy a porta és a biztositó hatalmak jóakaratát és támogatását fönn akarja tartani az ország számára, tanusitja azon józan és fölvilágosult szellemet, mely Szerbia kormányát és fejedelmét jelenleg vezeti. Záloga az eszélyes fordulatnak a Risztics-miniszterium elbocsátása, mely a fejedelem hazaérkezte után azonnal végbement, s az uj miniszterium kineveztetése, melynek főnöke ugy ismeretes, mint a békés s az ország belfejlesztésére irányuló politika embere.

Ránk nézve mindenesetre megnyugtatólag hat, hogy Szerbia kormányán oly férfiakat látunk, kik a velünk való barátságos viszonyokra kellő sulyt fektetnek, s nem engedik, hogy Belgrád legyen tüzpontja az izgatásnak, melyet országunk déli vidékein üznek némely lelkiismeretlen zavargók az alkotmány, a törvény és rend ellen. Szerbország viszont látni fogja gyümölcsét mind a békés politikának, mind azon rokonszenvnek, melyet az osztrák-magyar monarchia részéről fekvésénél, hatalmi és kereskedelmi viszonyainál fogva olyannyira nem nélkülözhet.

A nemzetgazdasági teendők folsorolása szintén nem kevés helyet foglal el a szerb trónbeszédben. A rosz termés, a pénz- és kereskedelmi válság Szerbiát is sujtották; ott is szükséges az államháztartásban az egyensuly helyreállításáról gondoskodni, annyival inkább, mert a volt miniszterium idejéből, mint hallatszik, nagyobb mérvü törvénytelen költekezéseknek jöttek nyomára. A közgazdasági ügyek közt a vasuti kérdés tanulmányozása és megoldása lesz egyik első teendője a szerb kormánynak; s e hazánkra is nagyjelentőségü ügy sikeres elintézése bizonyosan sok oly akadályoktól mentve fog most már lenni, melyek előbb a Szerbia és Törökország közti bizalmatlanságban, s az osztrák-monarchia iránti féltékenységben rejlenek.

Egyet nem találunk a szerb trónbeszédben: a hadsereggel való foglalkozást. A rumén trónbeszéd ellenben épen erre hosszasabban kiterjeszkedik. E körülmény azonban koránt sem jelenti azt, mintha most már Ruménia akarná magára vállalni azon kardcsörtető szerepet, melyet előbb Szerbiának nem ok nélkül tulajdonitottak. Szerbország aránylag igen jelentékeny számu s jól begyakorlott és fölszerelt nemzeti hadsereggel bir; Ruménia ellenben csak kezdetén áll védereje nyomatékosabb szervezésének; s a trónbeszéd alig fejez ki többet, mint a kezdet első nehézségeinek legyőzésében tapasztalt sikert. Ruménia távol van attól, hogy ő Európa békés viszonyai közt Törökországgal való szakitásra gondolhasson, ha szinte bizonyos souverain jogok gyakorlásának igénylete miatt jelenleg nézetkülönbség van is a fejedelemség kormánya és a porta közt.

Egyébként a rumén trónbeszéd is a külhatalmakkal s legközebb az Ausztria-Magyarországgal való szivélyes viszonyok constatálásán kivül kiválólag a közgazdasági teendő fölszámolásával foglalkozik; s ez okirat szintugy, mint a kragujeváczi bizonyságot tesz azon bölcs, mérsékelt, a meglevő viszonyokat latra vető s előrelátó politikáról, mely a két alsó-dunai fejedelemség uralkodóit vezérli.

Budapest, decz. 5.

(A képviselőház) pénzügyi bizottsága ma reggel és délután tartott érdekes üléseiben folytatá a jövő évi költségvetés átvizsgálását, elejtésével Zsedényi Ede azon inditványának, hogy a további revisio csak a miniszterium kiegészitése után folytattassék.

Bartal Gy. referálja a földmivelési, ipar- s kereskedelmi miniszter budgetjét. A miniszterium Ary Ödön h. államtitkár s Kozmam. tanácsos által van képviselve.

Töröltetett a miniszterium egész budgetjéből 187.890 frt. Hosszabb vitát csak a méneseknél inditványozott 10 ezer, s a méntelepeknél 30 ezer ftnyi törlés keltett. Széll és Wahrmann e tételek közt virement engedésével nagyobb törlést óhajtanak. Ary a miniszter nevében legfeljebb 100 ezer ftnyi törléshez járul. Bartal inditványára e két tétel alatt virement engedésével 120 ezer frt törlése határoztatott el.

Tárgyalás alá vétetett ezután a közlekedési budget tegnap függőben hagyott tétele, az államvasutak jövedelmére vonatkozólag. Tolnay vasuti igazgató a jövő év elején életbe lépő uj tariffa-szabályozás s más indokok alapján 1874 re a pénzügyminiszter által előirányzottnál magasabb — mintegy 2 és fél millió jövedelmet számit ki, s a kiadásokat 60.000 fttal leszállithatóknak véli. Tekintettel főleg a károlyváros-fiumei pálya passiv állására s nagy fenntartási költségeire, a bizottság az államvasutak jövedelmét csak 2 millióban állapitja meg, s a kiadásokból töröl 60.000 et. Mihajlovics fölemliti, hogy a károlyvár fiumei pálya vállalkozói, mint hirlik, 15 millió felülkövetelést formálnak az állam ellen. Tolnay szerint a miniszterium e követelést nem hajlandó jogosnak ismerni el.

Horváth Lajos referál az igazságügyminiszterium butgetjéről; előadja, hogy a miniszter 284.764 frt megtakaritást hoz javaslatba, nézete szerint nagyobb reductiók csak a jelen rendszer gyökeres megváltoztatása, a törvényszékek számának leszállitása, s esetleg a birák áthelyezhetőségének kimondása után történhetnek, midőn is több, mint egy milliónyi megtakaritása fog lehetővé válni s csak akkor leszünk majd arányban a Lajthán tuli országok igazságügyi kiadásaival. A mi az egyes részleteket illeti, a központi igazgatásnál igen nagynak tartja a fennlevő apparatust, s némely állomások számfelettiekké kijelölését hozza javaslatba.

Pauler miniszter hivatkozik arra, hogy e miniszterium létszáma folyvást apasztatott, s az ügyforgalom mindig növekedett; az inditvány elfogadását a közszolgálat érdekéből hátrányosnak tartaná. Széll és Móritz pártolják azt, b. Sennyey csak azon esetben, ha a többi miniszteriumoknál is keresztül vitetik. A többség elfogadja Horváth S. inditványát s annak alapján számfelettinek határoz egy min. tanácsosi, egy oszt. tanácsosi, két titkári, s két fogalmazói állomást.

A főtörvényszékeknél Széll és Horváth L. az extrahalási rendszert megszüntetni, s az azzal foglalkozó nagyszámu személyzetet a szükséghez képest az első folyamodásu biróságokhoz beosztatni kivánják. Pauler: A mostani extrahalási rendszer az ügyvitelben gyökerezik, ő e szabályok átalakitását szükségesnek tartja, s az nem sokára megis történik; még most azonban nem merne a felvetett kérdés fölött nyilatkozni; hiszi egyébiránt, hogy a tett inditvány nagy részben foganatositható leend. A bizottság jelentésében kifejezendi, hogy a miniszter kilátásba helyezze a főtörvényszékek fogalmazási személyzetének ez áthelyezését.

Horváth L. arra is felszólitá a minisztert, hogy szüntesse meg successive a kir. táblai tanácselnöki állomásokat, mint a melyek egészben fe eslegesek.

Délutáni ülésében a bizottság folytatta az igazságügyi budget tárgyalását. Horváth L. inditványára a miniszter felszóllittatott egy törvényjavaslat beadására, mely szerint a telekk. hatósággal felruházott járásbiróságoknál az ügyek ne tanácsban intéztessenek el, a mi mintegy 60,000 frt megtakaritást eredményezend. A börtönépités- és felszerelésnél a miniszter által ajánlott 10,000 frt megtakaritást a bizottság 20,000-el fölemelé, minek folytán a miniszteri budget összes reductiója 304,764 frtot tesz.

B. Liptay B. a honvédelmi budgetnél elfogadja a miniszter inditványozta 859,754 frtnyi levonást, de azonfe ül, a honvédség fenntartásának veszélyeztetése nélkül, mellőzhetőnek véli a 18 lovas század felállitását, s a 18,000-nyi ujonczszámból 3000-et.

Szende Béla elismeri a takarékosság szükségét, de e téren elment addig, a mig kötelessége engedé s az inditványt nem fogadhatja el.

E kérdés körül igen élénk vita fejlett ki. Móritz P. megnyugszik a miniszter nézetében, Széll, Wahrmann, Zsedényi s egy közvetitő inditványnyal b. Sennyey is az előadó inditványát pártolják.

A bizottság elejti a 18 lovas századot, s e rovat alatt 1 millió frt megtakaritást vesz föl.

(A miniszterválsághoz) ma esti lapunkban jelentettük, hogy Szlávy miniszterelnök kihallgatáson volt ő Felségénél; ugyanez ügyről a »Pester Lloyd« mai esti lapja a következőket irja: A miniszterválság állása ez óráig semmiben sem változott. A miniszterelnök ma reggel hosszabb kihallgatáson volt ugyan ő Felségénél és jelentést tett a helyzetről; a maga és kabinetje lemondását azonban még eddig nem adta be, és pedig előbbit azért nem, mert megint van némi kilátása arra, hogy minden tekintetben alkalmas személyiséget (vajh ki ő és merre van hazája?! A szerk.) fog nyerni a pénzügyminiszteri állásra. Erre nézve a holnapi nap hozza meg majd az elhatározást, vasárnapra pedig, mely napon ő Felsége Budára jő, várhatók a további lépések. Ez alkalommal megjegyezzük még azt is, hogy ama hir, mintha a Széll Kálmánnal meginditott alkudozások a bankkérdésben fölmerült véleménykülönbségek miatt szakadtak volna meg, teljesen alaptalan. Másnemü különbözetek voltak azok, melyek e megjegyzést lehetetlenné tették.

(A földadó szabályozásáról szóló tvjavaslat) ügyében kiküldött bizottság ma d. u. 5 órakor tartott ülésében a kiküldött albizottság beterjesztette jelentését, melynek kinyomatása s szétosztása a tagok közt elrendeltetett. Ezenkivül felszólittatott a pénzügyminiszterium táblázatos kimutatásoknak elkészitésére, melyek a három javaslat közti különbözeteket t. i. a miniszterium eredeti, a kataszteri bizottság által szövegezett s végre a miniszterium által ujabban beterjesztett módositások közt létező különbözeteket, egyrészt az időtartamra s másrészt a költségekre vonatkozólag szabatosan feltüntessék. A miniszterium részéről a kivánt munkálatok két nap mulva a bizottság elé fognak terjesztetni. Az ülés folyamában megjelent a pénzügyminiszter is, ki különben André osztálytanácsos és Dobner titkár által volt képviselve.

Budapest, decz. 5.

A pénzügyi bizottság f. é. junius elején közel 11 millióval szállitotta le az 1874. évi költségvetési előirányzatot, és a leszállitást elkerülhetlennek tartotta azon hallgatag föltevés mellett, hogy a bevételek körülbelül a praeliminált nagyságban fognak fedezetül fölvétethetni. A bevételek megszavazása függőben hagyatott akkor, főkép azon okból, hogy a rendkivüli kiadások által és némileg a rendes háztartásban is támadó hiány minél pontosabban megállapitható legyen s nehogy kelleténél nagyobb kölcsön fölvételére utaltassék a kormány.

Az akkori reductiók szerint 22 millióra menne az 1874-iki hiány, a bevételeket oly nagyságban véve föl, mint a hogy az előirányzatban tervezve voltak. De ma le kell szállitanunk a bevételi előirányzatot vagy 9 millióval és azért legalább ugyanannyival kelleme reducálnunk a kiadásokat, ha a hiányt, melyben juniusban még megnyugodhattunk, ma is elviselhetőnek hinnők.

De ha az 1873. év elmult három negyedében 55 és fél millió hiány merült föl már is; ha előre tudjuk, hogy az 1873. év nyomora a következő évben lesz még csak valójában érezhető, akkor a gondos számitó alig képes elhatározni, hogy többet töröljön-e a kiadásokban a lehető legnagyobb takarékosság érdekében, vagy minél nagyobb mérvben szállitsa-e le a bevételi előirányzatot a lehető legbiztosabb fedezet kedveért?

Igaz, hogy az 1874-diki, eddig előrelátott hiány is fedezetet talál, mihelyt a 153 milliós kölcsön első felének két utolsó harmada biztosan elhelyezve lesz. De ezen elhelyezéssel nagy okunk van minél tovább késni; először azért, hogy ama kölcsönösszeget a pénzpiacz remélhető javulása folytán minél jobban értékesithessük; másodszor, hogy ezen adósság után minél később kezdődjék a kamatteher. Ámde a mi fatalis közgazdasági viszonyaink folytán épen akkor folynak be legsilányabban az állami bevételek, mikor mi nálunk ép ugy, mint más országokban, leginkább fölgyülnek az állam kiadásai.

Ez a tekintet is kényszeritőleg hat a jövő évi költségek lehető megszoritására. Most egyelőre tisztán csak a legközelebbi jövő szükségére irányozzuk gondunkat. A pénzügyi bizottság eddig elfogadott törlései mind olyanok, a melyek a önnálló kormányzati s közigazgatási rendszer elemeit meg nem bontják, a megszoritások egyrészt átalányszerü levonások, a melyek ugy személyi, mint dologi kiadásoknál az év folyamán, különös takarékossági tendentia nélkül is realisálhatók, másrészt a reductiók halasztható kiadások és oly költségek körül rendeltettek el, a melyek épen most először megalapitandó intézményekre vagy munkákra előirányoztattak. Egy szóval a kiadási reductiók mind olyanok, a melyek egyetlen törvény módositásával sem járnak és a jövő év első napjától fogva tettleg realisálhatók.

Ennyit a reductiókról általában. Lesz még módunk a részletekhez is hozzá szólni, most a módozatokról egyelőre csak annyit,

---

A „Pesti Napló“ tárczája.

Kirándulás Heliopolis felé.

— Dr. Goldziher Ignácztól. —

— Két közlemény —

I.

Damaszkusban, 1873. nov. 14.

Szyria fővárosa környékén alig van meglátogatásra, sőt mondhatnám tanulmányozásra méltóbb hely, mint Baalbek, a régiek Heliopolisza, a hol régi idők óta székhelye volt a napisten azon kiváló imádásának, melyről a neki szentelt templom mai napig tanuságot tesz. Ezen, valamint a vele egybekötött Jupiter-templomnak régóta már csak romjai láthatók, oly nagyszerü romok, hogy a dologhoz értők mindnyájan megegyeznek abban, miszerint azok az ó-korból fennmaradt emlékek legbámulatosabbjai közé sorolandók.

Szivesen szántam tehát Baalbek megtekintésére több napi fáradságos utazást, melynek, mióta Szyriában tartózkodom, türelmetlen lélekkel néztem eléje, és melyre valamig élek, azon szellemi élvezet miatt, melyet nyujtott, mindig megelégedéssel fogok visszapillantani.

November hó 6 án reggel keltünk utra, én és két, a török hadseregben szolgáló európai orvos, kik közül az egyik honfitársam. Utazásom a legroszabb előjelek között kezdődött. Az ideval ó rendesen lomha munkás lovak sarkantyuhoz nem lévén szokva, csizmáim sarkantyui alig tiz lépés után oly bajba kevertek, melyet azon nemzet olvasó közönsége előtt, melynek nevével különösen itten keleten a lovaglás mesterségében való virtuositást is szokták egybekötni, alig merném kivallani, de mivel már annyira reámutattam, hadd mondjam ki őszintén, hogy kegyetlen módon potyogtam le Rosinantémről. Szerencsémre csakhamar reáismertem a kellemetlen esemény közvetlen okára, és a sarkantyuk elmellőzése által engedni kényszerültem lovam önfejü szeszélyének.

Az ut legelső részlete meglehetősen kényelmes, az ember Damaszkustól kezdve harmadfél óra járásnyiig példás módon egyengetett uton halad.

Ezen körülményben a török kormánynak, mely nem épen nagyon törődik az utak jó karba hozatala körül, persze a concessión kivül nagy része nincsen. Körülbelül nyolcz évvel ezelőtt tudniillik egy franczia társaság „Compagnie imperiale ottomanae“ név alatt egy omnibusz-féle utazási alkalmatosságot léptetett életbe Beiru és Damaszkus között, mely kétszer napjában közlekedik (nappal és éjjel), és az ember fiát 12—14 óra alatt hozza el oda, hová azelőtt lóháton csak négy nap alatt juthatott. Az ut legnagyobb részt a Libanon és Antilibanon legnyaktörőbb részein vezet keresztül; felfogható tehát, hogy nem csekély feladat lehetett itt becsületes utat egyengetni. A »Compagnie“ tiszteletére legyen mondva, hogy feladatának becsületesen megfelelt, és hogy daczára a pogány módon felsrófolt utazási dijaknak, mégis mint a Beirut és Damaszkus között járó közönségnek jótevője bizonyult. Utunk három órányiig (Damaszkustól Dumán át El-Hami mögöttig) egybeesett a compagnie készitette országuttal; de a nevezett falu után egy fél órával oda hagytuk az országutat és balra fordulva, egyenesen az Antilibanonnak mentünk neki. Nyugatról a Dimaszki völgy terült el előttünk, a damaszkusi vadászok kedvencz kirándulási helye, mely azonban csakhamar eltünt szemeink elől, midőn jobbról balról csakis a hegység meredek gerinczei zártak be, melyekkel meg kelle birkóznunk. Az ut nem mondható itt valami kellemesnek. Órákig szüntelenül s néha szük hegytorkok között sima sziklatöredékeken sikamlik el paripánk patkója, és azon érzés, mely ilyenkor minden pillanatban elfog, közel jár azon definiálhatlan érzethez, melyet tengeri utazások alkalmával tengeri betegség neve alatt ismerünk. Sokszor legjobban cselekszik az ember, ha a meredek helyeken leszáll lováról és inkább teszi ki magát annak, hogy gyalog töri ki nyakát, semhogy lovastul valami kemény sziklafalon ismerkedjék meg az egyensuly törvényeinek kérlelhetlen szigorával. Négy órányit mászván ily módon, a környék mindinkább válik azzá, a mit hogy egy közszóval éljek „vadregényesnek“ neveznek. Éjszaknyugat felé haladván, nem sokára elérünk azon ponthoz, mely az első napi ut legérdekesebb és legmeghatóbb részének mondható, azon meredek szirtek közé, hol a régi és jó magasságu sziklasirok vonják magukra figyelmünket. Jó távolról tünnek már elénk számos, a hegybe bizonyos szabályossággal vájt nyilások, melyek közelebbről nézve, mint mélyen a hegy oldalába ásott sirok bizonyulnak. Az üregek jó mélységre terjednek, sőt közülök egynehány sokkal mélyebbre, mint rendeltetésüket tekintve, elvárható volna. Ha a hegynek ép ezen része nem volna oly hozzáférhetlen, az ember azon gondolatra juthatna, hogy ezen nagyobb sziklaüregek valaha szállásul szolgáltak az élőknek, nem pedig nyughelyül a holtaknak.

Rendesen a római korra vezetik viszsza e sirhelyeket: nem tudom, mi oknál fogva. Sokkal valószinübbnek találnám e sirokat a régi szyrusoktól eredőknek tartani. Hogy ezen népek között régi időben a sziklasirok, még pedig tekintélyes személyek számára, mennél magasabb helybe vágva előfordultak, kitünik többek között Jezsaiás szavaiból, melyeket Sebnához intéz (Jézs. XXII. rész, 16. vers): „Mit keressz itt, vagy kit keressz itt, hogy sirt vágtál számodra e (alacsony) helyen, te ki sirodat magas helyen vághatnád és kősziklába áshatnád nyughelyedet. De lehetséges volna még az is, hogy e sziklaüregek menhelyül szolgáltak régi időben a betörő ellenség elől (v. ö. Birák k. VI. v. 2. Jezsaiás II. v. 21.) a min a Damaszkustól keletre fekvő Hauránban ily czélra készült sziklaüregek még nagy számmal láthatók.*)

Ezen sziklasirokat mindkét oldalról magába foglaló hegyek között csak lassan haladhatunk, a helyen-közönkinti meredekség miatt. Annál jobban és állandóbban fogadhattuk lelkünkbe azon óriásinak nevezhető benyomást, melyet az égbe meredő magas sziklatömegek lelkünkre gyakoroltak.

Néha azt gondolná az ember, hogy itt terv szerint eljáró művész keze dolgozott: oly meglepő az arányosság, mely szerint az egyes tömegek elrendezvék. Alig volt időnk e nagyszerü behatásnak átengedni magunkat és a látottakat lelkünkben feldolgozni, midőn távolról a Barada gyors folyásu kis vizének kedves suhogása csapott fülünkhöz: és szemünk előtt terült el Szyria legszebb rónája: a Barada rónája (Vadi al Barada). — Nem hiába, de nem is tulzóan énekelték meg az arabs költők a róna gyönyörüségeit.

Lombozatos fákkal telt partok, kövér legelő, vig pásztori népség, mindkét oldalról magas kopár hegyek által körülzárva. Körülbelül egy óráig halad az ember e gyönyörü rónaságban, midőn a Barado mentében fekvő szük al Barada nevü falun tul ismét a hegységnek kényszerül kanyarodni. A friss életü völgyet a hegységnek egy meglehetősen unalmas részlete váltja fel, reánk nézve már annyiban is kellemetlen, minthogy egy zivatar lepett meg, melyre elkészülve nem lehettünk, midőn a nevezett völgy fölött Szyria kék egét láttuk mosolyogni.

Azonkivül már az est is bekövetkezett volt, és látni valónk mi sem lévén, abaijénkbe (arabs szürféle köpeny) burkolva, én és honfitársam magyar népdalokat énekelve, lassan haladtunk tovább a mindinkább feketébbé váló sötétségben. Midőn énekszavunk megszünt, arabs mukkárunk, ki szörnyen unatkozhatott, saját népdalaival állt elő és csak akkor szünt meg tremulázásával, midőn egy hosszu kertsoron áthaladva (csak kellemes illatáról ismerhettünk reá), egyszerre a Zebdáni nevü mezőváros előtt 8 óra után érkeztünk meg. Természetesen, itt kellett az éjjelt töltenünk.

Damaszkusi barátaink egy Sidják nevü zabdánii lakos nevét irták be jegyzőkönyvünkbe. Ezen uri ember házában, melyet nagy nehezen sikerült a sötétségben felkeresnünk, valódi arabs vendégszeretettel fogadtattunk. Alig cseréltem volt ki vele a szokásos üdvözlési szólásmódokat, sörrel, narghilével és kávéval kinált meg bennünket.

Szeretetreméltósága még egynehány fokkal fölebb szállott, midőn azt kérdeztem tőle: vajjon a „Dzsavaib“ nevü (Konstantinápolyban szerkesztett és az egyptomi alkirály által subventionált) arabs lap szerkesztője és a jelen arabok között anya nyelvét a legmüvészieb módon kezelő Fárisz as Sidják rokona-e? A gazda maga is kellő müveltségü arab ember és fölötte büszke tudós rokonára, büszkébb annál is inkább, mert még a „frendzsi“ szájából is hirdetni hallotta rokona dicsőségét. Csakhamar a kis helység értelmiségének nagy része, köztük a Kádi is, a fogadó szobában termett, bámulandó a jövevényeket. Néhány lázbeteg is ostromolta szobánkat, orvos barátaimtól segélyt kérendő. Ezalatt nekem jutott azon feladat, hogy gazdánknak Magyarországról tartsak egy előadást, és hogy azon számtalan együgyü kérdésekre feleljek, melyeket hazámat illetőleg a gyülekezet elém tárt, oly kérdésekre, melyeket mióta ez ország népével közlekedem, minden nap százszor meg százszor tárnak elém; igy többek között: vajjon Ausztriának és Magyarországnak egyféle-e a vallása (annyira forrt össze ez emberek öntudatában az államfogalom a vallás képzetével), vajjon léteznek-e muhammedánok nagy számmal országunkban? stb. Miután másfél óra alatt társalgás, kávészörpölés és pipálás dolgában megtettük a lehetőt, arra kellett gondolnunk, hogy fáradt tagjainkat az éjjeli nyugalomnak engedjük át. Tekintetbe véve, hogy másnap korán reggel ismét utra kellett kelnünk, azon udvariatlanságot követtük el, hogy Sidják urat hálószobánk tárgyában interpelláltuk. Nem is késett gazdánk a szomszédban egy szobát eszközölni ki számunkra, hova a ház szolgája csakhamar át is szállitott. Alig hevertünk le a pamlagra, már is uj vendégek tisztelegtek nálunk, köztük a helység keresztény (görög kath.) lelkésze: Al Churi Tubra Maluf, ki váltig ostromolt bennünket, hogy visszatértünk alkalmával hozzá szálljunk. A vendégek körülbelül egy óráig maradtak szobánkban, és csak későn éjjel juthatánk oda, hogy egy rövid tartamu álom által utunk folytatása számára uj erőt szerezzünk.

Nem sokára még hajnal hasadta előtt felébredtünk. Egy nagy hangu clamator alkalmatlankodott mindenféle korán versekkel ablakunk előtt. Ramadhán havában t. i. azon időpont körül, midőn az igazhitűek éjjeli zabolázása berekesztésével a nappali böjtölés veszi kezdetét, a hajnal e hivatlan hirnöke járja körül a kis helységet és mindenféle mondóka által kürtöli a böjt idő beköszöntését. Nagyobb városokban, mint p. o. Damaszkusban is ágyuszóval tudatja a helyi hatóság az igazhitü lakókkal a kritikus pillanat bekövetkeztét. Alig hangzottak el a hirnök utolsó szavai, melyeket valami dobféle kiséretében énekelt el, midőn a lakásommal szemközt levő mecset miuaretjéről szólitotta fel a muészin hitrokonait a reggeli imára. Mi is neki mentünk a készülődésnek és ½7 órakor, miután gazdánktól bucsut vettünk és

*) Lásd: Wetzstein J. G. Reisebericht über Haurane und die Trachonen. Berlin, 1860. 45. lap. — Zahle körül (Libanon hegységben) számos oly sziklaüreget láthatni, melyek a falba metszett keresztek után itélve, keresztény anachoretteknek szolgáltak tartózkodási helyként. Némelyekben még kőoltár nyomait vagy maradványait is láthatni.

hogy a bizottság helyesen járt el, midőn a tételenkénti megvitatást mellőzte s főleg a kormány javaslataira szoritkozott. Kivánjuk, hogy a ház kövesse a bizottság e példáját.

A kiadások körül reductióval párhuzamosan kellene haladni a bevételi források némi emelésének. Nagy eredményt nem várhatunk egyhamar e téren; a fönnálló egyenes és a legtöbb közvetett adót hiába emelnők; és mert ezuttal a közvetlenül elérhetőkre szoritkozunk, a majdan meginditandó reformokat egyelőre számitáson kivül kell hagynunk.

A fedezet kérdéséhez tartozik azon eszme is, melyet a pénzügyi bizottság egyik tagja a vasut-tarifák emelésére nézve a bizottság tárgyalásai folyamán fölvetett. Mi ezen eszmét, teljes tudatában a tarifapolitika nagy közgazdasági jelentőségének, az adott viszonyok közt föltétlenül helyeseljük. Fönntartjuk magunknak, hogy e kérdéshez nemzetgazdászati szempontból tüzetesen hozzászóljunk; a költségvetés tekintetéből egyelőre csak annyit jegyzünk meg, hogy az államvasutaknál szaporitani fogja a tarifa fölemelése a tiszta bevételt, a magántársulatoknál pedig csökkenteni fogja az állami kamatbiztositás terhét.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Az osztályok előadóiból alakult központi bizottság, mely osztályonként a következőkből áll: I. o. a katonai törvényjavaslatokra Pulszky Ágost, a többire nézve Kubinyi Árpád, II. o. Hedry Ernő, III. o. Tarnóczy Gusztáv, IV. o. Szeniczey Ödön, V. o. Dániel Béla, VI. o. Molnár Antal, VII. o. Toszt Gyula, VIII. o. Ernuszt Sándor és IX. o. Dániel Ernő, — ma déli 12 órakor, mint már esti lapunkban emlitők — tartotta ülését, melyben tárgyalta a honvédzászlóaljak szaporitásáról, a magyar korona országaira eső hadjutaléknak a határőrvidék hátralevő 1—11-ig számu határőrségi ezredek területének polgárositása folytán való megállapitásáról, a magyar sorhadi csapatokhoz és hadi tengerészethez 1874. évben kiállitandó ujoncz és póttartaléki jutalék megajánlásáról, és a tanuló ifjuság katonai és fegyvergyakorlatáról, nemkülönben a belvizek levezetéséről szóló, az osztályok által tárgyalt és befejezett törvényjavaslatokat.

A katonai javaslatokat a bizottság a honvédelmi miniszter jelenlétében tárgyalván, a hadjutalékra vonatkozó két tjavaslat változatlanul elfogadtatott. Az ujoncz megajánlási tjavaslatnál az osztályok áital kifejezett azon kivánságra vonatkozólag, hogy a honvédelmi miniszter a képviselőház mult évi decz. 18-án tartott üésében beadott inditványhoz képest az ujonczozási eljárásnál követett elvekről, valamint a hadjutaléknak beosztásáról jelentést terjeszszen a ház elé, a jelen volt miniszter kijelentette a bizottság előtt, hogy ezen kivánságnak eleget teend.

A honvédzászlóaljak szaporitásáról szóló tvjavaslat, csekély stylaris módositással, szintén elfogadtatott. Ezen javaslatnál — közbevetőleg megemlitjük — azon nyomtatási hiba fordul elő, hogy a czimben „honvéd“ zászlóaljak helyett »horvát“ nyomatott, mely első pillanatban félreértésekre adott alkalmat; ez persze a bizottság által első rendben kiigazittatott.

Az ifjuság fegyvergyakorlatáról szóló tvjavaslatra nézve a bizottság a háznak a tanügyi bizottsághoz való utasitást ajánlja, mert e tvjavaslat intézkedései a népoktatási törvény szabályaival összhangba hozandók.

Az erdélyi katonai kórházakra vonatkozó pothitelről szóló tjavaslatot, mint a pénzügyi bizottsághoz tartozót s csak is tévedésből az osztályokhoz utasitottat, a bizottság nem is vevé tárgyalás alá. — Ezen tjavaslatokra nézve Pulszky Ágost választatott előadóvá.

Ezután a belvizek levezetése körüli eljárásról szóló tjavaslat került tárgyalás alá, jelen volt a közlekedési miniszter. Itt a bizottság a 7. §-ig (bezárólag) haladt tárgyalásában, mely §§-okon többnyire csak stylaris módositások történtek; a 8. §-nál azonban igen élénk és hosszu vita keletkezett, mely d. u. fél 3 óráig tartott anélkül, hogy a bizottság eredményre jutott volna, mely okból a tárgyalása e §. felett holnapra halasztatott.

A vitás szakasz különben következőleg hagzik:

„Az esetben, ha a munkák végrehajtása után a társulat egyes tagjai képesek volnának bebizonyitani, hogy birtokukra nézve a terv által kilátásba helyezett vizmentesités nem éretett el, mig a többi érdekelt birtok valóban felszabadittatott, e tagoknak jogukban áll, a társulati kötelékből illető birtokrészletükkel kilépni s az általuk tényleg befizetett pénzt a társulattól a törvény rendes utján visszakövetelni.«

A közmunka és közlekedési miniszter jelentése

az 1874. év tavaszán meginditható nagyobb mérvü közmunkák tárgyában.

(Folyt.)

14. Doboka megye, hol 4 mértföld régi államut van, munkát nyerhet a szomszéd megyében folyamatban levő apahida szászrégeni államut épitésénél, melyre az 1874. évi adományból 100.000 frt. fordittatik, itt még a munka fokozható, ha 1874-ben a sármás-királyfalvai utszakasz földmunkája is elkészitteti, melyre felvettetett 40.000 frt s igy összesen 140.000 frt erejéig.

15. Temes megye a 11²/₈ mértföld régi államut fenntartásán kivül a területén szervezett temesbégavölgyi szabályozási társulat munkálatainál kellő foglalkozást nyerhet, Torontállal szomszédos része pedig a torontáli munkálatoknál biztos keresetet fog találni; ezenkivül a lugos-verseczi utépités előmozditására a megyei utak segélyalapjából 50.000 frt vétetett itt fel.

16. Trencsén megye a területén átvonuló 20³/₈ mértföld hosszu régi államut fenntartásánál, a Nyitra és Bars megyékben folyamatba teendő privigye-körmöczi törvényhatósági s az Árva megyében megkezdendő turdosin-ustyei állami ut épitésénél, esetleg az érsekujvár-nyitra-trencséni vasut épitésénél nyerhet foglalkozást.

17. Krassómegye a területén levő 13²/₈ mértföld régi államut fenntartásánál a Temes megyei szabályozási munkálatoknál, végre a lugos-verseczi törvényhatósági ut épitésénél Temes megyében nyerhet foglalkozást.

18. Zemplén megye felső része a Sáros megyében meginditandó kapi-szvidniki államut épitésénél s alsó része a Bereg és Ungh megyékben az 1873. és 1874. évi adományok terhére folyamatba teendő tiszai munkálatoknál munkát talál.

19. Ugocsa megye, a szomszéd megyében meginditandó Szamos szabályozásánál kellő foglalkozást talál.

Miután végezetre Bars, B.-Szolnok megye, Kővárvidék és Sopron megyében állami közmunkák meginditása nem eszközöltethetik, ezen törvényhatóságok részére az 1874-re megszavazott megyei utak segélyezesi alapjából.

20. Bars megyében, mely a Hont megyében meginditandó szob-szemeréti ujonnan felveendő államut épitésnél is foglalkozhat a privigyi-körmöczi megyei ut épitésére 10.000 frt.

21. B.-Szolnok megyének a M.-Lápos-, Hollómező, deési-megyei ut épitésére 15.000 frt.

22. Kővárvidékének a M.-Lápos, szurdokkovácsi megyei ut épitésére 20.000 frt.

24. Soprony megyének, hol csak is egy járás 18 községe szoruland munkára:

a K.-Czell-Parndorfi megyei ut földmunkájára 8.000 frtnyi segély adatnék.

A fennt elősorolt munkálatok a vasutak kivételével a következő összegekbe kerülnek:

I. Uj épitésekre.

1. A barcs-kaposvári ut épitésére	910,000	ft
2. Boglár-kaposvári „	280,000	„
3. N.-károly-csucsai „	781,000	„
4. Kis Jenő-halmágyi „	390,000	„
5. N.-Várad-dévai „	411,000	„
6. Szob-szemeréti „	900,000	„
7. Rozsnyó-szandeczi „	225,000	„
8. Turdosin-ustyei „	123,000	„
9. Kapi-szvidniki „	347,000	„
10. Keszthely-kak-regedei „	900,000	„
A folyamatban levő épitkezések fokozására szükséges	140,000	„
Utépitésekre összesen:	4.867,000	ft

II. Uj vizépitésekre.

1. A szamosi átmetszésekre	410,650 frt
2. A Bégánál a tisza-bégai csatorna elkészitésére	549,936 frt
3. A volt határőrvidéki gátalásokra	66,250 frt
4. A temesi átmetszési munkálatok fokozására . .	280,000 frt
Vizépitésekre együtt:	1.306,836 frt.

III. Engedélyezett uti épitkezések.

Az 1873. évi adományból 105.000 frt az 1874. 916.500 frt. Együtt 1.021,500 frt.

IV. Engedélyezett vizépitések.

Az 1873-ik évi adományból 258,187 frt, az 1874. 1.141,800 frt. Együtt 1.399,987 frt.

Végül:

V. Az államutak és folyamok 1874. évi fenntartására megszavazott adomány nagy részét szintén a munkás nép fogja keresetével kiérdemelni s ez tesz: az utfenntartásnál 4.184,892 frt, a vizi utak fenntartásánál 380,845 frt. Együtt 4.565,737 frtot. Összesen tehát 13.161,060 frt, illetőleg levonásával, a tervezet szerint, az államutak fenntartására szolgáló évenkinti adományból meggazdálkodható 385,063 frtnak, 12.775,997 frt lenne fordithető oly munkálatok kivételére, melyek czélszerű állami beruházásokat képeznek.

A szükséglet együttvéve a következő kimutatásba van foglalva:

A szükséglet megnevezése	A szükséglet fedezése: Az 1873. évi adományból	Az 1874. évi adományból	Külön költségvetésből	Összesen
	forint			
Utépitészet.				
Fenntartási munkákra	—	4184892	—	4184892
Ut- és hidépitésekre	105000	916500	—	1021500
Uj utak épitésére	—	—	4867000	4867000
Összesen	105000	5101392	4867000	10073392
Vizépitészet.				
Fenntartási munkákra	—	380845	—	380845
Vizépitések	258187	1141800	—	1399987
Uj épitések	—	—	1306836	1306836
Összesen	258187	1522645	1306836	3087668
Mindössze	363187	6624037	6173836	13161060

Ha a jelen előterjesztésben felsorolt utépitéseket a tisztelt képviselőház elé terjesztett közlekedési eszközök hálózatával összehasonlitjuk, kitünik, hogy az épitkezések sorrendje módosult, mert itt nem viszonylagos forgalmi fontosságuk szerint, hanem a sujtott vidékeknek munkaadhatása szempontjából állapittatott meg a sorozat.

Ezen közmunkák részben vagy egészben leendő keresztülvitelére szükséges összegek természetesen csak kölcsönből fedeztethetnének.

Azonban ha a miniszterium által a többször emlitett közlekedési eszközök hálózatai tervezetében kijelölt eljárás helyeseltetik a törvényhozás által, akkor az ide forditott összegek kamatai és törlesztési hányada az állampénztár ujabb terheltetése nélkül fedezetét találja.

Ezen tervezetnek, mint ott bővebben indokolva van, alapeszméjét az képezi, hogy az ötvenes években megállapitott, s azóta csakis kisebb mérvben módositott államut-hálózatunk a vasuthálózat fejlődése folytán átalakittassék. Több oly utirány lett a változott viszonyok folytán államérdeküvé, mely addig csak a magán vagy vidéki érdekek kielégitésére szolgált, — ismét több utak állami fontosságukat vesztették az által, hogy velők párhuzamosan rövid távolságban vasutak épültek, s ma már az átmenő forgalmat ezek magukhoz vonják. Nem felel meg továbbá a méltányosságnak az, hogy mig egyes vidékeken az állami közlekedési eszközök érdekében az állam alig tehet valamit, addig más vidékek egyirányban és egymás mellett kétféle közlekedési eszköz fenntartására veg·ék igénybe a közjövedelmeket.

Ez okból hozza a miniszterium javaslatba, hogy a jelenlegi államutak közül a vasutakkal párhuzamos kiépitett utszakaszok, legnagyobb részben az állami kezelésből a törvényhatósági kezelésbe bocsáttassanak át, és helyettük a változott viszonyok folytán ma már fontosabb részben kiépült, részben kiépithetlen utvonalak a törvényhatósági kezelésből állami kezelésbe vétessen át.

Miután pedig az ujabban állami kezelésbe átveendő kiépitett utak hossza rövidebb, mint a törvényhatóságok kezelésébe átbocsátandó s eddig államilag kezelt utak hossza, az évenkinti ut fenntartási adománynál egy bizonyos összeg meggazdálkodható, s ez által az államutak fönntartásán kivül az uj utak kiépitésére forditandó összegek kamatjai és törlesztési hányada az eddigi rendes évenkinti államut épitési és fenntartási adománynak megfelelő összegből fedezhetők lesznek.

A többször emlitett közlekedési eszközök hálózatáról szóló jelentés 27—48 lapjain indokolta a miniszterium, mely utakat kiván előbb vagy utóbb állami kezelésből kibocsátani s melyeket szándékozik államilag kezelni; a nélkül tehát, hogy az egyes vonalok isméti indokolásába bocsátkoznánk, elegendőnek tartjuk a jelen államuthálózaton mostanra inditványozott változást, hivatkozással az ott módositakra, egyszerüen felsorolni.

(Folytatása.)

Különfélék.

Deczember 5.

(Kiállitók kihallgatása.) A királyi tegnap délelőtt mintegy 300 egyént fogadott, kik a bécsi nemzetközi kiállitás alkalmából kitüntetéseket nyertek. A tisztelgőket az osztrák kereskedelmi miniszter mutatta be, ki a királyhoz intézett beszédben kifejezést adott a kitüntettek hálaérzetének. A király a beszédre mondott válaszában kifejezé meggyőződését, hogy a kereskedelem és iparnak nagy hasznára lesz a kiállitás, és hogy ezért szivesen részesité elismerésében azokat, kik a kiállitás sikeresitéséhez hozzájárultak.

(Megkegyelmezés.) Mint Zágrábból távirják, a király a rakoviczai fölkelésben részt vett és elitélt nyolcz egyénnek megkegyelmezett.

(A balközép bomlásához.) Egy uj balközépi lap fog megjelenni. Czime „Baloldal.“ A lapot Mocsáry Lajos, Simonyi Ernő, Pétery Károly, Ugron Gábor s több elvtársak közreműködése mellett Csávolszky Lajos szerkeszti. Az előfizetési felhivás néhány nap alatt szétküldetik.

(Ritkaságok kiállitása) lesz e hó 21-től 28-ig a megyeház nagytermében. Kubinyi Ferencz rendezi Rakovszky István megyei aljegyző segédkezése mellett, a Rákóczi-hamvak hazaszállitása költségeinek alapjára. Kubinyi ur nagy tevékenységet fejt ki e kiállitás rendezése körül, számos egyénhez, kikről tudja, hogy ritkaságok birtokában vannak, felhivást intézett, tárgyaiknak 8 napra leendő átengedése iránt; azonban ilyen felhivás nélkül is bárkitől szivesen fogad el alkalmas kiállitványokat, és e tárgyban Kubinyi vagy Rakovszky urakhoz fordulni szivesked jenek. A kiállitásra hir szerint eddig már közel tizenkét száz tárgyat jelentettek be; a ritkaságok közül megemlitjük a föld második legnagyobb opálját, mely Kubinyi Ferencz uré; egy egész mammuth-csontvázat, melyet Kubinyi állitott össze, szavojai Eugen diszkardját, melyet neki a zentai diadal után a tiszti kar adott, Bem kardját stb. Lesz aquarium is, és abban többi közt egy három mázsás tok. A tárlat három osztályra lesz sorozva: természettudományi, régészeti, és iparosztályura. A tárlat ideje alatt Kubinyi ur népszerü előadásokat fog tartani, és egy ilyen előadásra megnyerte Jókait is.

(Az „Egyesült magyar gőzhajózási társulat) t. részvényesei felkéretnek, miszerint szombaton deczember 6-án délelőtt pontban 9 órakor a közgyülést megelőzőleg az evang. iskola nagy termében tartandó előértekezleten részt venni szivesked jenek.

(A nemzeti muzeum) Bettelheim Vilmos urtól Aradon ajándékba kapta azon honvéd tisztek autographikus névjegyzékét, kik az 1848—49. évi szabadságharcz után az aradi várban elitéltettek és fogva tartattak. Ez ajándékért Pulszky Ferencz, a nemzeti muzeum igazgatója, levélben fejezte ki Bettelheim V. urnak az intézet hálás köszönetét.

(A Bodor-hid kiépitését) Maros-vásárhely város közgyülése elhatározta, az e tárgyban beadott tervet elfogadta, és a hidat a miniszteri jóváhagyás után a lehető leghamarabb akarja elkészittetni, még pedig — gazdálkodási szempontból (?) — keblileg fogja az épitést intéztetni. Az uraknak eddig bizonyosan nem volt alkalmuk még tapasztalni, hogy a »keblileg« való épités nem szokott az olcsóbbik lenni.

(A tudomány- és müegyetemi olvasókörben) (ezuttal a vegytani intézet országuti épületében) Greguss Ágost f. hó 7-én d. e. 11 órakor felolvasást tart a szabadságról.

(Irodalmi mozgalom Gyomán.) A gyomai egyik reform. lelkész, Garas Gyula, nemrég egy röpiratot bocsátott közre a néhai gf. Török Lajos choleraellenes „rusztinctura“ érdekében. E röpirat oda kivánt hatni, hogy ama szer hatásának hivatalos kideritésére a kormány figyelmét felhivja. Most ugy e röpirat, mint annak szerzője ellen egy válasz jelent meg, mely telve van sértegetéssel. Legjobb volna, ha e felett orvosok mondanának véleményt.

(A Borászati Füzetek) XI. füzete a napokban jelent meg. Tartalma: Amerika szőlőszetéről. Ismét a borok kénezéséről. A borok mostani árkeletről. Utazás Német- és Franciahonban a borászat (és gyümölcsészet) érdekében. Szakirodalom. Magyar pezsgőpor. Értesités az 1874-ki londoni borkiállitás ügyében. Ki tartsa fenn a szakirodalmat, a kormány, vagy magunk? Az alkoholisatióról. A rovarok befolyása a növények megtermékenyitésére. Vidéki tudósitások. Vegyesek. Szőlővesszők árjegyzéke.

(Fali naptárak.) Posner Károly Lajos kiadásában megjelent s hozzánk beküldetett „Czottel-féle jegyzék naptár“ 1874-re III. évfolyam magyar és német nyelven irodák, ügyvédek, gazdaságok s kereskedők használatára. — Tartalmaz a közönséges naptár részén kivül jegyzék-lapokat minden napra s függelékül az 1875-iki januárra is; bélyegtabellát, 1874-re sorsolási lajstromot, különböző pénznemek átszámlálását osztrák értékre, vasutak és gőzhajók menetrendét. Ugyan Posnernél megjelent egy igen czélszerüen szerkesztett „fali block“ a melynél az egyes lapok leszakitása igen alkalmasan, rongyolt nyomok hátrahagyása nélkül történik.

(Hymen.) Pecháta Endre igazságügyminiszteri tisztviselő jegyet váltott Bodányi Mariska kisasszonynyal Aradmegyében. — Reviczky Károly lábatlani földbirtokos és Vizér Gizela kisasszony esküvőjéről, valamint arról, hogy a lakodalom két napig tartott, már tettünk emlitést. Az érkezett tudósitások szerint a lakadalom rendkivül fényes és népes volt. Mintegy 70 vendég vett részt benne; első nap Bikalon, a menyasszony lakhelyén, másnap Lábatlanon, a vőlegény házában tarták a lakodalmat. A népzenét Berkes Lajos ismert budapesti zenekara játszá. Az egész ünnepély magyar jelleget viselt; magyar diszruha, magyar szokások uralkodtak. A nászpárt Mayer István („István bácsi«) esztergami kanonok esketé meg, ki megeskette egykor a vőlegény nagyatyját és atyját is. Ilyen lakodalmak is csak Magyarországon vannak.

(A verseczi törvényszék tagjai), ő felsége uralkodási jubileumának megünneplésére, 117 frtot adtak össze a cholera-árvák javára, s ez összeget a törvényszék elnöke, Paszt Vilmos ur beküldé a megyei főispánhoz.

(Kiállitás.) Az orsz. megyar gazdasszony egylet kiállitása „a gazdasszonykodás és házi ipar“ köréből jan. 18-án d. e. 9-kor nyittatik meg a kigyóutcza 2. számu ház első emeletén és naponkint d. e. 9 órától 5-ig lesz nyitva jan. 25-éig. A kiállitás tárgyai: női kézimunkák, gyümölcs, konyhakerti növény, vadon tenyésző tápnövény, eczet, szörp, szesz, kenyér, s kalács, nyers tésztanemüek, husfélék, friss tej s annak feldolgozása turóban, vajban, sajtban stb. Római s Xantus gyüjteményei is ez alkalomkor állittatnak ki.

(Az orsz. árvamenház és gyermekkert gyüjtőbizottsága) vasárnap, decz. 7-én délelőttt 11 órakor, a muzeum igazgatója, Pulszky Ferencz urnál sürgős ügyben gyülést tart.

(A „nőképző-egylet“) f. hó 3-án szokott havi választmányi gyülést tartott. Veres Pálné elnök abbeli jelentését, hogy boldogult Hunyady Ede pesti házának fél évi jövedelmét részben a „nőképző egylet és részben a „gazdasszony-egyletnek“ hagyományozta, nagy örömmel fogadta a választmány. Többféle intézkedések történtek az egylet tanintézetét illetőleg, végre következő uj tagok jelentettek be. Alapitó tagoknak 100 frttal. Gr. Szapáry Gyuláné, Herzfeld Adolfné és Kasselek Ferenczné az utóbbi alapitványát be is fizette. Igazgató tagokul: Taffler Karolina, (15 frt évi fizetés mellett.) Kármán Lajosné, Bérczy Károlyné, Patay Györgyné, Leczkó Antalné, Csillag Béláné, Bossányi Jakabné, Emey Jánosné, Bayler Anna.

(Egy tragicus eset.) Váczon a napokban a főkapitány Rácz István ottani földesgazdát hallgatta ki, ki több rendbeli lopással volt vádolva, a vádlott közvetlenül az asztal mellett állván, észrevette, hogy az asztalon fekvő tollkésnek kisebbik ága nyitva van, s mig a főkapitány a vallomást irta, azalatt a vádlott felkapta a tollkést és saját torkába döfte; felgyógyulásához azonban van remény.

(Azon borzasztó szerencsétlenségről,) mely, mint emlitők, a »Ville de Havre“ utasait érte, a „Temps“ következő részleteket közöl egy megmenekült utas tollából: A leggyönyörübb idő volt ama szerencsétlen napon; mindenki a fedélzeten volt s nagy vigság uralkodott az utasok között. Még éjfél tájban jó kedvüen játszott egy utas a zongorán, s a közönség érdekkel hallgatta Weber egyes szerzeményeit. Éjfél után két órakor az egész hajó megrendült. Mindenki felugrott fekhelyéről s a fedélzet csakhamar tömve volt emberekkel. 200 meternyire tőlünk uszott a »Loch-Earn.« A „Ville de Havre“ egyik oldala sülyedni kezdett. Én egy nőnek segitettem gyermekeit keresni. Utunkat a kabinok romjai zárják el. Az irtózatos összeütközés darabokra tört mindent. A romok alól kinos jaigatás volt hallható. Több oldalról tódul be a viz a hajóra. Végre megtaláltuk a gyermekeket, kik épen öltözködtek s a fődélzetre vittük őket. Réméséges jelenet tárult itt szemeink elé. A hajó inog, az árbóczok ezer darabokban hullanak a vizbe, s épen midőn kiléptünk, sülyesztettek el egy mentő csónakot, melyben harmincz utas keresett menedéket. A hajó hátsó részén egynehány nő imádkozik s bucsuzik egymástól. Egy fiatal leányka átöleli anyját s biztatja, hogy ne féljen a haláltól, hisz rövid idő mulva az égben viszontlátják egymást. Egy katholikus pap áldást osztva megy egyik csoporttól a másikhoz. Sajátságos. A jajgatás megszünt, senki sem panaszkodik; az imádkozó asszonyok csoportja a megadás nyugalmát önté mindannyinak szivébe. Végre egészen elsülyed a hajó előrésze s magam is sülyedek mind mélyebben. Hogy jutottam ismét a felszinre, nem tudom. Egy hitvány fadarabra támaszkodva, mely minduntalan a viz alá merül, végre a hajó konyhájának uszó fedelét sikerül elérnem, melyre nagy nehezen felkapaszkodtam. Mily borzasztó látvány tárult szemeim elé! Ott egy haszontalan vitorlafán huszan keresnek menekülést. Minden pillanatban eltünik egy fő a hullámok alatt, s mire a mentő csónak oda ér, csak kettő száll a hajóba. „Save me!“ hangzik minden oldalról. »Apám!« »Gyermekem!« s azután halotti csend lesz. Egy-egy jajkiáltás surran át a levegőn s azután a hullámok moraja hangzik. Végre én is bejutottam egy mentő bárkába, mely bennünket a Loch Earn“-ra vitt. Ott találtam a négy kis gyermek anyját — gyermekei nélkül. Azokat nem tudták megmenteni. Az anya maga sem tudja, hogy jutott e hajóra. Mellette egy másik nő fekszik, ki férjét siratja. Férje sokáig tartotta őt kezeivel a hullámok felett, s azon pillanatban, midőn a nő a hajóba emeltetett, eltünt a hullámok között. Távolabb ama derék leányka anyja sir, ki oly szivrehatóan bátoritotta anyját. A leányka a hullámok között találta sirját. Egy elszaszi, ki családjával husz évi távollét után visszatérőben volt hazájába, elvesztette egész családját. Csak maga maradt meg. Legutolsó volt az elsülyedt hajó derék kapitánya, nehány tiszt s a lelkész. Nem jöttek előbb a hajóra, mig meg nem mentették mindazokat, kiket megmenteni lehetett. Háromszázan voltunk s maradtunk nyolczvanheten.

(Nyilvános köszönet.) Arany Márk pesti honvéd százados ur, ki a Székelyföldön tervbe vett uj utak létesitése alkalmából mint vállalkozó körünkben időzve, humanus eljárásai által mindnyájunk tiszteletét oly nagy mérvben birja, az ős Hargita tövénél lakó szentegyházas oláhfalvi hivek előtt még az által is emlékezetessé tette nevét, hogy a szegénysorsu iskolás gyermekek fölsegélésére 25 frt o. é. ajándékozott, mely nemes jótékonyságáért magam és hiveim nevében ezennel legforróbb köszönetet nyilvánitom. Szentegyházas-Oláhfaluban, 1873. december 2-án. Baráczy Albert, s. k. lelkész.

Helyi hirek.

(Az uj városház) lépcsőrácsozatának elkészitése iránt az ajánlati tárgyalás megtartatott s a Ganz-féle czég bizatott meg, mint legkevesebbet kérő, a rácsozatnak 6560 forintért való elkészitésével.

(A főváros hivatalainak hivatalos órái.) Miután a fővárosi törvény értelmében a fővárosi közigazgatás hivatalos óráinak naponkint legalább 7 órára kell terjedniök, a tanács megállapodott abban, hogy minden hivatalnok szigoruan köteleztetik naponkint d. e. 9-től déli 1-ig és d. u. 3—6-ig hivatalában lenni. E figyelmeztetés egyébbiránt csak a kisebb hivatalnokokra terjed ki, miután a főpolgármester, a tanács és a fogalmazói személyzet tagjai ritka napon távoznak hivatalokból esti 8—9 óra előtt.

(A városi hivatalokra pályázókat) arra figyelmeztetjük, hogy folyamodványaik ügyében ne a főpolgármesterhez forduljanak, hanem az elnöki irodához, mely a városház első emeletén 42. szám alatt van.

(A váczi uti boulevardon) a tavaszon ültetett platánfák közül mintegy 60 darab kiszáradván, azok helyébe most ujakat ültettek.

(A halotti kémek) kinevezése a főváros összes kerületei számára legközelebb fog megtörténni. Mint a „L. C“ irja, már ötven orvos, tudorok és sebészek folyamodtak ez állomásokért, és ezekre nézve is nagyban foly az agitatió.

(A kőbányai hivatalok) elhelyezéséhez több helyiség szükségeltetvén, a tanács a legközelebbi közgyülésen a kőbányai takarékpénztári épület megvételét fogja javaslatba hozni, és azt inditványozandja, hogy ez ügyben Kada alpolgármester elnöklete alatt bizottság küldessék ki.

(Felhivás adakozásra.) Számos emberbarát szivesen fog tudomást venni arról, hogy karácsony estéjén az „Erzsébet“ városi leány árvaházban az erdősoron, az idén is karácsony fa fog felállitatni, mely alkalommal az árvák részére szánt adományok ki fognak osztatni. Minél dusabb az adomány, annál bővebb az ég áldása. Adományok Csicsmanczay, Frank, Houchard, Ráth, Ruprecht, Demidoff, Sárkány, Strobentz és Walawszky választmányi nők által fogadtatnak el Budapesten, decz. 3. A házi bizottság.

(A vigarda kiépitésének) elkésése ügyében, mint már emlitettük, a városi középitészeti bizottság albizottságot küldött ki, mely ma tartotta első ülését. Linzbauer épitész ez alkalommal kijelentette, hogy a kiépités a festési munkálatok és fütési készülékek felállitása kivételével jövő év elejéig be fog fejeztetni. Eszerint constatálva levén, hogy a vigarda bérlője az uj helyiségeket ez idényre már fel nem használhatja, az albizottság abban egyezett meg a bérlővel, hogy a november 1-től azokért számitott öt havi bérösszeg neki el fog engedtetni. Az albizottság egyuttal az uj épület belső berendezése iránt is intézkedett.

(Iskola épités.) A budai felső országuton levő városi iskolánál már régebben tapasztalták, hogy az az igényeknek meg nem felel, hogy oda 430 tanoncz jár, holott a hely 290 számára van csak számitva. E bajon már a volt budai tanács is segiteni kivánt és e czélból elhatározta az iskola mellett levő, 440 négyszög ölnyi, s a szt.-ferenczrendiek birtokához tartozó telek kisajátitását. E terv a közmunkatanács elé kerülvén, ez átvizsgálta, több változtatást talált szükségesnek és az ügyet most a fővárosi tanácshoz tette át ujabb javaslattétel végett.

(Elfogott csalónő.) Ama Keiner Mária nevü csalónő, ki hamisitott okmányokkal adakozásokat gyüjtött egy árva gyermekek számára alapitandó iskolára és menhelyre, de azután roszat sejtve, Budapestről megszökött, Promontorra tette át csalásai szinhelyét, de ott letartóztatván, Budára kisértetett. Kisértetése közben sikerült neki megszökni és Budára bejönni, itt azonban fölfedeztetett és átadatott a tenyitő törvényszéknek. Gyüjtőkönyvéből kitünik, hogy az utolsó napokban közel kétszáz forintot csalt ki az általa colportált jótékony czél ürügye alatt, a pénzt azonban állitólag elköltötte.

(Tolvajlás.) S. Zs. alapi birtokos vadásza, Sefkpoics József urától 2360 frtot lopott el különféle bankjegyekben és azután megszökött.

(Felfedezett lopás.) Tegnap a Hermina-téren egy nőt tartóztattak le, ki gyanus árukat árulgatott és kinek lakásán motozás tartatván, értékes ezüst teritéket találtak. A nő azt állitja, hogy férje Kaposvárott levélhordó és a teritéket egy böröndben a vasutról hozta el és a böröndöt elégette. Az asszony mint mondá, férje meghagyásából azért jött Pestre, hogy a teritéket eladja. A rendőrség azonnal sörgönyzött Kaposvárra, hogy ott az ügy vizsgálat tárgyává tétessék.

Szinház és müvészet.

(A nemzeti szinház) ma este Vörösmarthy szellemének áldozott az „Áldozat“-tal, mely e nagy költő hatásosabb drámái közé tartozik. A nézőtér teljesen ki volt világitva s az áldozók is szép számmal gyültek össze, kik leginkább a földszinten és a karzaton foglaltak állást. Az a magasabb regié, mely a karzat és a földszint közt terül, termé

---

a szokásos bachsisokat tisztességesen kiosztogattuk volt, ismét lóra szállottunk és uj ismerősünk áldásszavai között hagytuk oda a kis városkát azon igérettel, hogy jövet ismét itt fogjuk az éjjelt tölteni.

Jókor akarván Baatbekben megérkezni, oldalt hagytuk a Zebedánival szemközt, de sokkal magasabban fekvő Bludán nevü helységet. Itt szoktak a Damaszkusban élő jómódu angolok, különösen a consul, nyaralót tartani, Zebedánin tul a vidék meglehetősen egyhangu.

A legközelebbi falu, melyre akadtunk: Szurghája, három órányira Zebedánitól. A lakosok egyike, a mint már eddigi utunkban többször is megtörtént, szokásos jószivüséggel meghitt egy kis siettára. »Faddalu, sarrifuna!« (Méltóztassék, tiszteljetek meg); de az egyszer nem engedtünk a meghivásnak, mukkárunk által azt tudván meg, hogy még egy órányira egy mutawalli házában (a muhameddán vallástól eltérő egy felekezet, melyről más alkalommal bővebben) talán kávét is kaphatunk, a mire természetesen e szent böjtben a szigoru muhamedan részéről nem számithattunk. Elég önzők voltunk, a kilátásban levő fekete kávé kedvéért, — mely hosszu ut után jól eshetett volna, visszautasitani a jelen kinálatot, de lakoltunk is érte. Az sült ki t. i., hogy épen az előbbeni kináló volt mutawalli (Szurghájában nagyon sok az e felekezethez tartozó egyén) és azon ház lakója, kinek kávéjával biztattak, muhameddán.

Rövid nyugvás után nyugat felé folytattuk utunkat, és nem sokára szemünk előtt terült el Középszyria termékeny rónasága a Bkaa, mely a Libanont választja el az Antilibanontól, és elénk tüntek az előbbinek hófedte csucsai, melyek minél inkább haladott elő az idő, annál megragadóbban tündököltek a leáldozó nap sugarainak fényében. A tulsó oldalról az Antilibánon fölött hatalmas felhők csoportosultak össze, melyek fekete árnyékot vetettek a hegység kopár ormaira. Soha sem fogom elfeledni azon benyomást, melyet ezen mindenek lelkét megkapó ellentét reánk is gyakorolt. Nyugat felől a Libanon aranyfényü csucsai, Keletről az Antilibanon sötét öltönybe burkolt teste.

Egy egyszerü arabs ember, ki utközben kis társaságunkhoz csatlakozott, gyönyörünél gyönyörübb arabs költészeti idézetekkel magasztalta ezen megható természeti játékot, melyet egynehány óráig élveztünk, mig végre távolról tünt fel előttünk egy szép korinthusi oszlopsorozat. Zarándoklásunk czélja felé közeledtünk: a hires baalbeki romok előtt voltunk. Nem sokára (4 órakor délután) érkeztünk Baalbekbe, és minthogy csak a következő napot szándékoztunk ott tölteni, nehogy vendégszerető emberek szeretetreméltósága által a nap nagy része a nevezetességek megtekintésétől elvonassék, Abu Faris vendéglőjébe szálltunk. Mig a szállodában rendbe jöhettünk, addig máris beesteledett és igy csak másnap reggel nézhettünk a romok felé.

Megbocsáthatlan tulbecsülése volna azon gyenge és parányi ismereteimnek, melyekkel a régiségtan terén birok, ha ezen romokról e helyütt oly bőven akarnék szólni, hogy az olvasó csupán e leirásom folytán a baalbeki romok körül kielégitő tájékozottsággal birhasson. E tekintetben nem tehetek egyebet, mint hogy az illető utazási munkákra és egyediratokra, különösen Volneyre, Dawkinsra és az ujabb irók között Brunra utaljuk. Csak egynehányat akarok érinteni, habár csak felületesen is.

Tudva van, hogy a régi szyr népnél, valamint valamennyi régi culturnépnél (ellentétben a vándoréletet élő nomádokkal) a vallás központját a nap cultusa képezte.

A napistennek szentelt helyiségek egyike volt Baalbek városa. E név első része Baal tulajdonképen gyüfogalom = isten; de tagadhatatlan, hogy gyakran részletesen a napisten (sajátképen Baal semes, vagy Baal chamman) megjelölése használtatik. A helynév második része bek, véleményem szerint annyit jelent, hogy: város; ott találjuk még ezen arabs helynévben Mekka, mely mint az arabs irókból tudjuk, eredetileg Bekka = Urbs, mint az arabok bucsujáró helye, hol nemzeti szentélyük, a Ka'ba állott. Az arabs köznép ajkán — és a köznép nyelvében, mint tudva van, sok archaismus lelhető még fel — mai napig ritkán fordul meg a kérdéses helynév másképen, mint ily alakban: Baalamak, mi nem tulajdonitható hangtani dissimulátiónak már azért sem, mert gyakran Maalamak-ot is hallhatunk. Baalabek tehát nem jelent egyebet, mint Baal városa és a görög Heliopolis szószerinti forditása a város régi nevének.